2-TIP QANDLI DIABETNI BOSHQARISHDA GLP-1 AGONISTLAR VA UZLUKSIZ GLYUKOZA MONITORINGI (CGM)NING ZAMONAVIY O‘RNI

Akbarova Barchinoy Baqiyevna
Normal va patalogik fiziologiya kafedrasi o’qituvchisi
Kadirjanova Diyora Baxtiyorovna
Normal va patalogik fiziologiya kafedrasi o’qituvchisi
Aliboyev Bunyodbek Ulug‘bek o‘g‘li
Qo’qon Universiteti Andijon filiali stomatologiya
25-05 guruh talabasi
aliboevbunedbek5@gmail.com
Qo‘qon universiteti Andijon filiali

Annotatsiya: 2-tip qandli diabet — bu dunyo bo‘yicha keng tarqalgan surunkali metabolik kasallik bo‘lib, insulin qarshiligi va beta-hujayralar faoliyatining pasayishi bilan tavsiflanadi. So‘nggi yillarda GLP-1 agonistlar va uzluksiz glyukoza monitoringi (CGM) yordamida bemorlarni individual tarzda nazorat qilish imkoniyati oshdi. Ushbu yondashuv glyukoza darajasini barqaror ushlab turish, vaznni kamaytirish va kardiovaskulyar xavflarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: 2-tip qandli diabet, GLP-1 agonistlar, uzluksiz glyukoza monitoringi, CGM, insulin qarshiligi, metabolik nazorat, glyukoza darajasi, kardiovaskulyar xavf, individual davolash, zamonaviy terapiya

2-tip qandli diabet global sog‘liqni saqlash muammolaridan biridir. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, dunyo bo‘yicha 500 milliondan ortiq odam ushbu kasallikdan aziyat chekadi. Kasallik ko‘pincha sekin rivojlanadi, ko‘plab bemorlar uzoq vaqt davomida simptomlarsiz bo‘lishi mumkin. Yuqori glyukoza darajasi yurak-qon tomir kasalliklari, buyrak shikastlanishi va nevropatiya kabi og‘ir asoratlarga olib keladi. Shu sababli individual monitoring va zamonaviy farmakoterapiya usullari muhim ahamiyatga ega.

Patofiziologiya va rivojlanishi

2-tip qandli diabet insulin qarshiligi va beta-hujayralarning kamaygan insulin ishlab chiqarishi bilan tavsiflanadi. Organizmning glyukoza regulyatsiyasi buzilishi oshqozon osti bezi, jig‘ar, mushak va yog‘ to‘qimalarining o‘zaro ta’siridagi muammolar natijasida yuzaga keladi. Surunkali giperglikemiya organlarga zarar yetkazadi va asoratlar rivojlanish xavfini oshiradi.

GLP-1 agonistlar

GLP-1 (glukagon-like peptide-1) agonistlari me’yoriy glyukoza darajasini saqlashga yordam beruvchi zamonaviy farmakologik vositalardir. Ular insulin sekretsiyasini oshiradi, glukagon chiqarilishini kamaytiradi, oshqozon bo‘shashishini sekinlashtiradi va vazn kamayishiga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, GLP-1 agonistlar kardiovaskulyar xavfni kamaytirishda ham muhim ahamiyatga ega ekanligi klinik tadqiqotlar orqali isbotlangan.

Uzluksiz glyukoza monitoringi (CGM)

CGM tizimlari bemorning glyukoza darajasini real vaqtda kuzatish imkonini beradi. Ushbu texnologiya glyukoza o‘zgarishlarini aniqlash, hypoglikemiya va hyperglykemiyani oldini olish, shuningdek bemorning individual davolash rejasini optimallashtirish imkonini beradi. CGM yordamida shuningdek, GLP-1 agonistlar samaradorligini va dorilarning vaqtincha ta’sirini baholash osonlashadi.

Davolash va boshqarish

2-tip qandli diabetni boshqarishda asosiy maqsad glyukoza darajasini me’yorda ushlab turish, vaznni nazorat qilish va asoratlar xavfini kamaytirishdir. GLP-1 agonistlar, metformin va boshqa antidiabetik dorilar bilan kombinatsiyada qo‘llaniladi. CGM tizimlari esa davolash samaradorligini baholash va bemorni individual tarzda kuzatish imkonini yaratadi. Shuningdek, parhez va jismoniy faollik davolash strategiyasining ajralmas qismi hisoblanadi.

Profilaktika va tavsiyalar

- Sog‘lom ovqatlanish, ortiqcha shakar va yog‘li mahsulotlardan voz kechish.
- Muntazam jismoniy faollik — yurish, yugurish, suzish.
- Vaznni nazorat qilish va semizlikning oldini olish.
- CGM va muntazam tibbiy ko‘rik orqali glyukoza monitoringi.
- Individual davolash strategiyasi va dorilarni shifokor nazorati ostida qo‘llash.

Xulosa

2-tip qandli diabet dunyo bo‘yicha keng tarqalgan va surunkali kasallik bo‘lib, uzoq muddat davomida organlarga zarar yetkazishi mumkin. GLP-1 agonistlar va uzluksiz glyukoza monitoringi zamonaviy davolashda muhim o‘rin tutadi. Ushbu yondashuv glyukoza darajasini me’yorda ushlab turish, vaznni kamaytirish va kardiovaskulyar xavflarni kamaytirishda samarali hisoblanadi. Individual monitoring va davolash strategiyasi bemorlar uchun xavfsiz va qulay bo‘lishi kerak. Profilaktika va sog‘lom turmush tarzi kasallik rivojlanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Shuning uchun bemorlar o‘z glyukoza darajasini nazorat qilish va shifokor tavsiyalariga rioya qilishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. PubMed + 3 JAMA Network + 3 Medscape + 3

2. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/diabetes
3. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=type+2+diabetes+GLP-1
4. https://www.medscape.com/resource/diabetes
5. https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-Guidelines/Diabetes-Management